

Opsigelsesbrev til Christian 2. ca. 20. januar 1523 ¹

Kildeintroduktion:

Ved indgangen til 1523 var den politiske situation i Danmark temmelig kaotisk. Christian 2. (1481-1559) havde været konge siden 1513, og han havde igennem længere tid set stort på de forpligtelser, der lå i hans håndfæstning. Derfor var Christian 2. ganske upopulær i rigsrådet. Christian 2.s regeringstid var præget af kongens lemfældige omgang med sin håndfæstning og den endelige afslutning på Kalmarunionen efter indsættelsen af Gustav Vasa som svensk konge i 1523.

I januar 1523 sendte de jyske råder dette brev til kongen, hvori de opsigde deres troskabsed. De begrundede bl.a. opsigelsen med, at kongen havde pålagt landet store skatter som følge af krigsførelsen mod Sverige. Endvidere frygtede de en dansk gentagelse af Det Stockholmske Blodbad, som 8.-9. november 1520 havde kostet 80 svenske adelsmænd livet. Råderne havde i december 1522 sendt et brev til hertug Frederik af Slesvig og Holsten, som de gerne så efterfølge Christian 2. som konge af Danmark.

Figur 1 Christian 2. Fra Danmark Riges Historie (1896-1907).

Med opsigelsesbrevet brød konflikten dermed ud i lys lue. Hertug Frederik udsendte 29. januar 1523 et brev om sin magtovertagelse på baggrund af de jyske rådernes støtte. Inden årets udgang var hertugens magtovertagelse som Frederik 1. (1471-1533) en realitet. Christian 2. havde forladt landet allerede 13. april for at søge militær støtte hos sin svoger, den tysk-romerske kejser Karl 5 (1500-1558; kejser 1519-1556).

Frederik 1.s regeringstid blev derfor præget af faren for, at Christian 2. skulle vende tilbage i spidsen for en stor militær styrke. Christian 2. vendte tilbage i 1531, hvor han satte sig i besiddelse af store dele af Norge. Han blev dog taget til fange i sommeren 1532 og blev, mod alle aftaler om frit lejde, sejlet til Sønderborg slot, hvor han blev holdt fanget til sin død i 1559.

¹ http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/opsigelsesbrev-til-christian-2-ca-20-januar-1523/?no_cache=1&cHash=9c402ab3a7104e306be1ef26d8ca59b2

Kilden:

Vor ydmyge hilsen sendt til Eders nådes Højmægtighed med Vorherre. Højbårne fyrste. Eders Nåde skal vide, at vi i dag fik Eders Nådes brev om at søge en herredag^[1] nu på søndag i Århus, hvor vi skal tage ridderskabet her i landet med os. Da har vi nu alvorligt overvejet det svære og farlige regimente, som har været i Hans Nådes tid. Især er det på en sådan måde imod den reces^[2], som Eders Nåde har givet og beseglet Danmarks og Norges riger og som Eders Nåde på sin kongelige ed og ære har forpligtet sig til at skulle holde over for rigets indbyggere uden al ondskab. Da er slotslovene forandret og en stor del givet til udenlandske mænd, trælle og slyngler. På samme måde er biskopdømmerne solgt, udlenet i leje og forstandere sat på slottene her og der i riget. Hvorledes det er gået riget i disse forgangne tider, ved Gud og St. Laurentius.

Ligeledes hvorledes værdige fader, biskop Jens af Fyn, som var indkaldt til herredag, fængsledes uden nogen dom, og hvorledes der siden er handlet med hans biskopdømme^[3] ... Ligeledes hvorledes det ganske land er besat med krig, skat, told, nye pålæg, forbud og utallig mange byrder og pålæg imod førnævnte reces^[4]. . .

Vi har overvejet og betænkt den stockholmske herredag, hvor . . . biskopper, riddere og andre adelige så ynkeligt og uredeligt er omkommet fra deres hals uden al nåde, dom og ret. Vi frygter, at det samme også skal ske os uden al brøde efter den onde

kvinde Sigbrits råd,^[5] der skamløst uden al skel har kaldt os alle af adelen her i riget for slyngler og forræddere [sic]. Gud kender den troskab og villighed, som vi har gjort og gerne vil gøre . . . Gud og alverden skal indrømme, at vi har fortjent andet end galejer, sæk og sværd, som hun har lovet os. Hun holdt sit ord før. Hendes gerning er Eders Nåde vel taknemmelig for, og især de gerninger, som burde straffes for Gud og alverden . . . Derfor er at frygte, som det almindelige rygte går, at Eders Nåde har inddraget udlændinge her til landet for at ville overfalde os efter samme kvindes råd og tilskyndelse.

I betragtning af disse førnævnte og andre mærkelige artikler tør vi på ingen måde komme til nogen herredag med Eders Nåde . . . og heller ikke sidde under Eders Nådes kongelige vold og magt. Vi ved ikke på noget tidspunkt vor hals fri. Vort fædreland, slægt og venner, arv og eje må vi heller ikke for Gud og mennesker svigte helt. Det skal være åbenbart for Gud, alle mennesker, herrer, fyrster og alt redeligt folk, at vi for førnævnte artiklers skyld og mest den sidste,^[6] som Eders Nådes reces indeholder, er højst trængt til at opsigte Eders Nåde den huldskab^[7] og tro tjeneste, som vi har tilsagt Eders Nåde. Dette gør vi hermed helt. Dersom Eders Nåde vil overfalde os derfor uden al brøde, håber vi på den almægtige Guds, vore egne og andre venners og tilhængeres hjælp til at forsvare og beskytte vore liv, hals og gods, indtil vi får anden beskyttelse og sikkerhed. Eders Nådes Kongelige Majestæt den evige Gud befalet ...